

pa sve do današnjih dana, kada je na čelu Crkve papa isusovac, isusovački je red imao golem utjecaj na Crkvu i svijet. Kroz taj period neka se imena posebno ističu, pa su im posvećeni i posebni članci. Tu su brojni sveci, blaženici i mučenici, zatim znanstvenici, među kojima je i naš Ruđer Bošković, a isto tako i teolozi, pisci, umjetnici i lideri kao što su Andrea Pozzo, Gerard Manley Hopkins, Pierre Teilhard de Chardin, Karl Rahner, Pedro Arrupe, Avery Dulles i papa Franjo. S druge strane, nalazimo i članke o slavnim povijesnim osobama koje su imale snažne veze s isusovcima, kao što su Decartes, Erazmo, Galileo, Rubens, Voltaire, te mnogi vladari i političari.

Tu je i čitav niz termina iz ignacijanske tradicije i duhovnosti, koje je na drugim mjestima teško naći tako sustavno i sažeto iznesene. Nalazimo tako članke o duhovnim vježbama, načelu i temelju, razlučivanju, ispitu savjesti, magisu, formaciji, inkulturaciji, preferencijalnoj opciji za siromašne, *cura personalis* i dr. Ova enciklopedija nadalje obrađuje isusovce i po ključu mjesta njihova poslanja, pa tako nalazimo članke o isusovcima u svim zemljama gdje su bitnije djelovali, između ostalih i u Hrvatskoj. Nisu izostavljeni ni članci koji obrađuju kontroverzne teme vezane uz Družbu, kao što su crni papa, *Monita Secreta*, sporovi s crkvenom hijerarhijom, ukinuće Družbe, kazuistika, antisemitizam i skandali seksualnog zlostavljanja maloljetnika.

The Cambridge Encyclopedia of the Jesuits zasigurno će dobiti privilegirano mjesto u svim knjižnicama isusovačkih zajednica u svijetu. No, jednako će tako od interesa biti svima onima koji se zanimaju za Družbu ili za Katoličku crkvu iz povijesnog, duhovnog, pedagoškog ili bilo kojeg drugog gledišta. Stručnost, preglednost i egzaktnost koje ovo djelo nudi čine ga izvrsnim izvorom provje-

renih i nepristranih informacija. Ako bi, kako veli Worcester, Diderot bio preneražen ovim djelom, taj osjećaj bi ga zasigurno brzo napustio kada bi prolistao njegove stranice. Vjerujem, naime, kako bi zaključio da nadolazi neko sretnije vrijeme u kojem će ponor između Crkve i svijeta ipak biti premošten. Jedan od najboljih građevnih materijala za taj most upravo djela su poput ovoga. Takva je djelatnost, uostalom, dio isusovačke karizme i poslanja. Kako je to izrazio još jedan od velikih isusovaca kojemu je posvećen članak u ovoj enciklopediji, John Courtney Murray, zadatak je isusovaca objasniti Crkvu svijetu i svijet Crkvi.

Stanko Perica

Jeffrey A. Krames, *Voditi s poniznošću: 12 lekcija iz vodstva pape Franje*. Zagreb: Mate, 2019, 122 str.

Postoje mnogi priručnici i knjige s uputama koje su napisane za pomoć ljudima kojima je zadatak voditi veću ili manju grupu ljudi. One su najčešće podijeljene prema grupi ljudi koja je određenoj osobi povjerena. Tako imamo knjige o vođenju sportskih momčadi, vlastitih manjih ili većih tvrtki, vodstvu u obitelji i školi pa sve do priručnika kako trebaju voditi predsjednici vlada ili država ili pak menadžeri velikih multinacionalnih korporacija. Ti priručnici većinom ističu da voda uvijek treba imati sve odgovore te da uvijek mora izgledati u potpunosti siguran u sve svoje odluke. Vrlina koja se u tim priručnicima ne spominje jest poniznost.

Autor ove knjige Jeffrey A. Krames odmah na početku ističe da nije katolik, kao i činjenicu da nije teološki potkovan, nego da sa sekularnoga gledišta tumači Papine izjave. Drugim riječima, ovo je knjiga o papi Franji i njegovim

izjavama, a nije knjiga koju je napisao i potpisao rimski biskup.

Knjiga se sastoji od prologa, uvoda koji je naslovljen *Od Bergoglija do pape Franje*, dvanaest poglavlja: 1. *Voditi s poniznošću*; 2. *Mirišite poput svojeg stada*; 3. *Tko sam ja da sudim?*; 4. *Ne mijenjajte — ponovno otkrijte*; 5. *Neka inkluzija bude prioritet*; 6. *Izbjegavajte uskogrudnost*; 7. *Odaberite pragmatizam umjesto ideologije*; 8. *Upotrijebite optiku donošenja odluka*; 9. *Vodite svoju organizaciju kao terensku bolnicu*; 10. *Živite na granici*; 11. *Suočite se s nedaćama*; 12. *Obratite pozornost na nekorisnike*. Na kraju su dodani izvori, zahvale, indeks pojmova te osnovne informacije o autoru.

Autor u prologu otkriva tragičnu povijest svoje obitelji, koja je strašno stradala u holokaustu, te iznosi razloge za pisanje djela, a u uvodu predstavlja papu Franju, prvo govoreći o učinku prve godine njegova pontifikata, a zatim iznosi njegov životni put prije izbora za papu.

Prvo poglavlje *Voditi s poniznošću* upozorava vode na problem otuđenja od svojih zaposlenika i na problem elitizma te daje praktične savjete kako se približiti svojim zaposlenicima. U drugom poglavlju *Mirišite poput svojeg stada* daje savjete kako što bolje shvatiti uvjete i poteškoće svojih zaposlenika. Treće poglavlje *Tko sam ja da sudim?* govori o uvažavanju sudionika, davanju važnosti osobi koja je preda mnom te potiče čitatelje da se usredotoče na dobre strane svojih zaposlenika, umjesto da im traže nedostatke. U četvrtom poglavlju *Ne mijenjajte — ponovno otkrijte* nuka čitatelja da se otvori drugim mogućnostima i načinima vođenja posla koji ga mogu unaprijediti.

Peto poglavlje *Neka inkluzija bude prioritet* i šesto poglavlje *Izbjegavajte uskogrudnost* vrlo su slična te se svode na uključivanje svih zaposlenika tvrtke u dijalog, a ponekad čak i pozivanje

ljudi izvan tvrtke na razne konferencije, seminare ili prigodne govore. Time se dobivaju nove ideje, a radnici postaju motivirani sudjelovati u radu tvrtke. Sedmo poglavlje *Odaberite pragmatizam umjesto ideologije* potiče čitatelja na realno sagledavanje svijeta te ga upozorava da se ne smije zatvoriti u svoju zonu ugode, nego ići izvan nje, jer je samo izvan vlastite zone ugode moguć napredak. Osmo poglavlje naslova *Upotrijebite optiku donošenja odluka* upozorava vode da prvenstveno brinu o ljudima, nikad ne donose odluke naprečac te da sve odluke provuku kroz sito strateškoga plana tvrtke.

Deveto je poglavlje izazovna naslova *Vodite svoju organizaciju kao terensku bolnicu* te donosi upute o organizaciji rada. Kao najbitnije stavke ističe decentralizaciju, politiku otvorenih vrata te slanje svih zaposlenika na teren kako ne bi izgubili doticaj sa stvarnim svijetom. Deseto poglavlje *Živite na granici* poziva čitatelja da se odvaži na svakodnevni kontakt sa svojim podređenima, što se prvenstveno čini na način da izidemo iz vlastite zone ugode i počnemo činiti korisne stvari za koje prije nismo imali hrabrosti. Svojim primjerom moguće je potaknuti druge zaposlenike da isto čine. Jedanaesto poglavlje *Suočite se s nedaćama* naglašava vrijednost pretvaranja nedaća u pozitivnu stvar te opominje da zanemarivanje problema ne dovodi do njihova rješavanja. Uz to napominje da je najbolje rješavanje problema proaktivno. Dvanaesto poglavlje *Obratite pozornost na nekorisnike* upućuje čitatelja na komunikaciju s korisnicima i na primjenu savjeta koje im korisnici daju. Važno je i približiti se nekorisnicima, što se može postići činjenjem stvari koje ta skupina nekorisnika čini, te se ističe golema važnost društvenih mreža.

Vrlo je važno shvatiti što ova knjiga jest, a što nije. Ova je knjiga vrijedan i

koristan priručnik svim ljudima kojima su povjerene veće ili manje skupine ljudi, od izvršnih direktora kompanija do župnika. Savjeti za ophodjenje s ljudima koji nas navode na veće poštovanje sugovornika su poprilično korisni te mogu poslužiti za preispitivanje metoda rada ili čak kao ispit savjesti vezan uz ophodjenje na poslu. S druge strane, ova knjiga nije duhovno štivo. Autor Papi-ne izjave o neosudivanju ljudi odmah pretvara u potvrdu istoga ponašanja, pri tom ne shvaćajući katoličko načelo “ljubi grešnika, mrzi grijeh”. Te se pogrešne interpretacije najbolje vide u trećem i četvrtom poglavlju prilikom govora o istospolnim zajednicama ili o rastavi braka, gdje ih autor vidi kao Papinu namjeru promjenu nauka Crkve.

Knjiga *Voditi s poniznošću: 12 lekcija iz vodstva pape Franje* zanimljiv je i dobar priručnik ljudima iz svijeta menadžmenta i upravljanja, a može poslužiti i svim drugim ljudima kojima su povjereni ljudi na brigu. Vrijedi posebno istaknuti promicanje kreposti poniznosti, dijaloga s ljudima koji su na nižim pozicijama korporativne ljestvice te poziv čovjeku da bude čovjek i da ljudima smatra i one ispod njega u kompaniji. Ona nije knjiga pape Franje niti je duhovno štivo, nego stručan materijal koji pokušava ubaciti malo humanosti u inače dosta hladan i zatvoren svijet poduzetništva, u čemu uspijeva.

Josip Lešković